

GETUIGENISSEN EN GICHTEN van criminele zaken

1610 – 1621

Nr. 1	FOLIO: 1	DATUM: 20 maart 1610
-------	----------	----------------------

Herman Claesen, gedagvaard om getuigenis af te leggen, heeft onder ede verklaard dat hij op zondag acht dagen geleden 's avonds omstreeks acht uur voor zijn deur gehoord heeft dat er in de Geertstraat van der Aa veel lawaai was. Zijn moeder kwam bij hem om te zeggen dat er iets was met Leckerbetgen; korte tijd later kwam de dochter van Rutger Hudde, samen met nog twee andere vrouwen hem vragen of hij hen er langs kon brengen. Hij heeft dat ook gedaan en toen kwam Leckerbetgen met getrokken rapier voor zijn deur staan. Getuige vroeg wat hij van plan was en zei dat het alleen maar jongelui waren; hij bracht hem terug naar zijn eigen deur. Peter Hubertzen riep Leckerbetgen en deze heeft met zijn geweer naar Peter gestoken; Peter pakte een stok uit het huis van Leckerbetgen om zich te verweren. Toen de ruziënde partijen naar de Nieuwstraat gingen, is getuige naar de brug gegaan en heeft verder niets gezien.

Nr. 2	FOLIO: 1v	DATUM: 20 maart 1610
-------	-----------	----------------------

Frerick Jancszen, metselaar, heeft onder ede verklaard dat zondag acht dagen geleden 's avonds ongeveer bij de deur van Griete Rynckhouwer een gevecht plaats vond en dat er aangeklopt werd op de deur van zijn burens om hulp. Toen hij zijn deur opende zag hij dat Peter Huberts bovenop Herman Leckerbetgen lag; hij ging naar hen toe en pakte het rapier dat Herman van Peter gepakt had, af. Getuige zag dat hij bloed aan zijn hand had, maar wist niet of het van Herman of van Peter afkomstig was.

Nr. 3	FOLIO: 1v	DATUM: 20 maart 1610
-------	-----------	----------------------

Lambert Reynersz heeft onder ede getuigd dat hij zondag acht dagen geleden 's avonds een bepaald gevecht met een rapier of ander wapen gehoord heeft; vanuit zijn raam heeft hij gezien dat Herman Leckerbetgen, Peter Hubertzen en David Jacobsen bij elkaar stonden. Hij hoorde dat Herman Leckerbetgen tegen Peter zei dat hij zijn betrouwbaarheid in twijfel trok. Toen kwam Herman Boem bij hen en zei tegen Leckerbetgen dat ze nu maar naar huis moesten gaan en geen rumoer op straat moesten maken omdat het al avond was. Leckerbetgen ging met Herman weg, maar omdat anderen hem nariëpen is Leckerbetgen met zijn geweer naar Peter en David gegaan en sloeg David onder zijn voeten. Omdat er veel volk was gekomen heeft getuige niets van het gevecht of de verwondingen gezien.

Nr. 4	FOLIO: 2	DATUM: 20 maart 1610
-------	----------	----------------------

Willem Henricksz, oud 25 jaar, Evert Arentsz, 21 jaar, Willem Egbertz, ook 21 jaar, allen potgieters knechten, hebben onder ede verklaard dat zij een tijd geleden, de juiste datum weten zijn niet meer, namens de potgieters naar Henrick Caell zijn gegaan en daar gekomen werd hen een bepaald formulier voorgelezen geschreven door de meesters uit Deventer, waarin stond dat als hun meester het er mee eens was, zij langer dan veertien dagen bij hem zouden blijven en bij geen andere meester te werk zouden worden gesteld.

Nr. 5	FOLIO: 2	DATUM: 9 mei 1610
-------	----------	-------------------

Johan Hermans, Willem Dercksz knecht, heeft onder ede verklaard dat er op 1 mei j.l. een bepaald gezelschap op de Huepe [Ruidenhoop] was van verscheidene vrije boeren die Egbert Albartsz hadden helpen bouwen, die daarna een half vat bier hadden gedronken. In dat gezelschap is er enige onlust ontstaan tussen Gerrit Jansz, de Rams knecht en Derck, zoon van Lambert Braser, zodat getuige genoemde Derck de kan, die hij in zijn hand had en waarmee hij Gerrit Jansz wilde slaan, heeft afgenomen. Toen heeft Berent, de knecht van Henrick Jansz, getuige vanachteren benaderd en sloeg hem zonder iets te zeggen met een mengele kan drie gaten in zijn hoofd, zodat hij op de grond viel en zijn mes trok om zich te verdedigen.

Nr. 6	FOLIO: 2v	DATUM: 9 mei 1610
-------	-----------	-------------------

Berent Henricksz heeft onder ede verklaard dat hij bij het gezelschap is geweest op de huepe...?? waar Egbert Albartsz op 1 mei j.l. met verscheidene huislieden die hem hadden helpen bouwen, een half vat bier had gedronken en dat er in dat gezelschap tussen twee personen, n.l. Gerrit Jansz en Derck, de zoon van Lambert Braser onlust is ontstaan. Getuige, die gedronken had, wilde ruzie voorkomen en heeft Johan Hermansz beet gepakt en is met hem gevallen, waarbij gestoken en gebeten werd. Toen Johan weer op de been was, werd hij vastgehouden en dreigde met een mes. Losgekomen ging hij naar getuige met een getrokken mes, deze had een mengele kan in de hand waarmee hij Johan Hermansz op zijn arm sloeg; hij viel over hem heen, gooide het mes voor zijn voeten en sloeg hem met de kan op het hoofd.

Nr. 7	FOLIO: 3	DATUM: 9 juni 1610
-------	----------	--------------------

Reyner Beentz Haninck, gezworen gemeensman, getuigt dat hij afgelopen donderdag op de IJsselbrug, bij de borstwering bij een Deventer schipper lag en dat Gerrit Backer aan hem vroeg of hij wel door kon en dat getuige antwoordde: ja voor deze reis. Gerrit zei toen tegen hem zei dat hij wel wilde dat getuige aan de galg hing. Getuige reageerde hier niet op. Hij verklaart vervolgens dat hij gisteren morgen met mr Michiel Joachimsz bij Claes Wackbunders geweest was, waar ook schipper Isebrant Cornelisz was, die tegen hen zei dat hem was medegedeeld dat de schippers zich met 40 of 50 op straat zouden verzamelen, terwijl de Raad en gemeente boven waren, niet om bevracht te worden, dacht men.

Nr. 8	FOLIO: 3v	DATUM: 9 juni 1610
-------	-----------	--------------------

Mr Michiel Joachimsz, gezworen gemeensman, heeft onder ede verklaard dat Reyner Hanincks gisteren morgen bij Claes Jansz Wackbunders kwam waar ook schipper Isebrant Cornelisz was, die tegen getuige zei dat er gevraagd was, toen Raad en gemeente afgelopen donderdag vergaderden op het gemeentehuis, of hij ook na de vergadering op straat wilde komen staan, omdat er meer schippers zouden komen, waarop Isebrant geantwoord had dat hij dat niet wist, omdat hij hier en daar verplichtingen had; hij zou zich evenwel gedragen als iedere andere gildebroeder.

Nr. 9	FOLIO: 3v	DATUM: 9 juni 1610
-------	-----------	--------------------

Gisbert Dercksz, waard in de Bruynvisch, heeft onder ede getuigd dat Gerrit Backer en hijzelf afgelopen donderdag 's middags op de IJsselbrug stonden en dat tollenaar Reyner Haninck langs kwam. Gerrit vroeg aan de tollenaar of hij door kon en de tollenaar antwoordde dat het voor deze keer goed was. Gerrit zei weer dat hij aan de galg kon hangen. De rest heeft hij niet onthouden.

Nr. 10	FOLIO: 4	DATUM: 10 juli 1610
--------	----------	---------------------

Isebrant Cornelisz, veerschipper, heeft onder ede verklaart dat op donderdag, voor zover hij zich herinnert, toen de Raad en gemeente laatst in juni vergaderden, hij door Francke Hermansz verzocht werd om zich onder de Clocke te begeven; hij zei erbij dat er ongeveer 40 of 50 schippers aanwezig zouden zijn, waarom heeft hij niet onthouden, wel dat er niet veel goeds te verwachten viel; hij heeft

toen niet verder gevraagd. Verder bevestigde hij dat terzelfdertijd, volgens Francke Hermansz en Gerrit Backer, Isebrant wel de man was die het val dicht deed en dat getuige daarop zou hebben geantwoord dat het een andere gelegenheid betrof en dat het tegen de algemene vijand was gericht; de kwestie tussen hem en Derck Jansz lag aan de "dronk" van Derck Jansz, er bestond echt een lange en hechte vriendschap tussen hen.

Nr. 11	FOLIO:	4v	DATUM:	1 juli 1610
--------	--------	----	--------	-------------

Albart Lambertsz, Engbert Eyckelboem, Derck Jansz en Francke Hermansz, thans gildemeesters van het schippersgilde, getuigen als toelichting op hetgeen onder de schippers op een donderdag toen de Raad en gemeente vergaderd waren in het Raadhuis, gebeurd is, als volgt: Albart Lambertsz en Engbert Eyckelboem melden dat ze niet thuis waren en weten dus niets. Derck Jansz meldt dat hij op die dag aan het timmeren was aan het schip van Henrick Meyer en dat de gildeknecht omstreeks 10 uur bij hem kwam om te zeggen dat hij onder de Clocke moest komen, om Frans Wychertsz die zich tegen het gilde had opgesteld, te zuiveren van alle blaam, zoals ook diezelfde dag voor de schutmeesters was gebeurd. Tenslotte getuigt Francke Hermansz dat hij op genoemde dag door Derck Jansz werd gewaarschuwd op straat te komen om Frans Wychertsz, die zich tegen het gilde had gekeerd, van blaam te zuiveren; dit is ook gebeurd door de schutmeesters toen ze uit het Raadhuis kwamen.

Nr. 12	FOLIO:	4v	DATUM:	13 augustus 1610
--------	--------	----	--------	------------------

Thomas Arentsz heeft onder ede verklaard dat Johan van Harst en Gerrit Jansz bij Thomas van Ostende zaten te drinken en dat Gerrit woorden kreeg met Johan van Harst. Thomas van Ostende zei dat hij moest zwijgen, waarop Gerrit Jansz is opgestaan en tegen de waard zei dat hij beter de anderen kon helpen. De waard noemde hem een leugenaar en zei hem dat hij altijd kwam als hij dronken was, zijn gelag ten schande maakte, de glazen brak en onder de tafel gooide. Hierop noemde Gerrit de waard een schelm en vroeg of hij het lef had het de volgende dag tegen hem op te nemen; dit werd door de waard geaccepteerd, want hij wilde hem wel slaan. En Gerrit Jansz, het mes in de hand hebbende, zei verscheidene keren dat de duvels hem zou halen als hij morgen niet kwam. Het mes op de tafel gooiend, zei hij "daar heb ik het al weg", waarop getuige reageerde met "jezelf om zeep brengen, dat doet een redelijk mens niet": hij tilde zijn kleed op en liet zijn verwondingen zien.

Nr. 13	FOLIO:	5	DATUM:	13 augustus 1610
--------	--------	---	--------	------------------

Johan van Harst verklaart onder ede dat hij op een donderdag bij Thomas van Ostende zat te drinken in gezelschap van Gerrit Jansz en Thomas Arentsz. Gerrit Jansz, die dronken was, maakte stennis; de waard stootte getuige aan om hem te kalmeren, maar Gerrit zei tegen getuige dat hij beter de andere kon helpen. De waard verweet hem dat hij altijd stennis kwam maken, dat hij straks misschien de glazen onder de tafel zou gooien en dat hij beter kon vertrekken. Gerrit schold hem uit voor schelm en daagde hem uit de volgende dag om 6 uur te komen vechten. Gerrit, met het mes in de hand en het in de tafel stekend, zei dat de duvel hem zou halen als hij morgen niet kwam. Hij gooide het mes op de tafel en zei "daar heb je het". Hij tilde zijn kleed op en liet zien dat hij bloedde. Getuige greep het mes en maakte het kapot.

Nr. 14	FOLIO:	5v	DATUM:	13 augustus 1610
--------	--------	----	--------	------------------

Thomas van Ostende heeft onder ede verklaard dat onlangs op een donderdag Gerrit Jansz, Thomas Arentsz en Johan van Harst bij hem zaten te drinken en dat Gerrit Jansz, enigszins dronken, woorden kreeg met Jan van Harst. Getuige stootte Johan van Harst aan om vrede te stichten, maar Gerrit Jansz zei tegen getuige dat hij niemand moest aanstoten, maar zich met de anderen moest bemoeien. Getuige antwoordde dat hij alleen maar vrede in zijn huis wilde. Uiteindelijk daagde Gerrit Jansz getuige uit om het de volgende dag 's morgens met hem uit te vechten. Thomas Arentsz zei dat

als het niet om 6 uur is, dan wel om 7 uur, dan zijn ook de hete roggebroden gaar. Hij vertelde getuige ook dat Gerrit Jansz zijn kleed optilde en zijn verwonding liet zien en dat Thomas Arentsz nog zei dat een wijs man zo iets niet deed.

Nr. 15	FOLIO: 5v	DATUM: 13 augustus 1610
--------	-----------	-------------------------

Mr Albart Gerritsz, chirurgijn, meldt dat Gerrit Jansz op een donderdagavond gewond bij hem was gekomen en tijdens het verbinden zei dat hij zich zelf had verwond; het kwam omdat hij eerst woorden had met Jan van Harst en daarna met Thomas van Ostende, de waard.

Nr. 16	FOLIO: 6	DATUM: 21 augustus 1610
--------	----------	-------------------------

Wycher Jansz, brouwers knecht en Gerrit Jansz, zijn gezelschap, hebben samen en ieder apart onder ede verklaard dat zij afgelopen week, de dag weten zij niet meer precies, Bovenpoorte bij Henrick Joopen thuis een half vat speciaal bier gebracht hebben; zij hebben dat vat uit de stelling genomen, waar dat bepaalde bier altijd ligt.

Nr. 17	FOLIO: 6	DATUM: 21 augustus 1610
--------	----------	-------------------------

Hubert Frantsz heeft onder ede verklaard dat hij gisteren middag bij Johan Louwesz is geweest en toen hij in het bierhuis kwam, heeft de dienstmaagd die een achtste deel bier aan het vullen was, gezegd dat hij er was. Johan Louwesz die ook in het bierhuis kwam, vroeg hem wat hij daar deed, en zei dat hij hem daar niet wilde hebben en ook niet wilde dat hij terug zou komen. Hij ontzegde hem de toegang tot zijn huis. Getuige vroeg hem waarom hij dat deed en de vrouw van Johan antwoordde dat hij bezig was hen schade te berokkenen met het halve vat bier dat vanuit hun huis naar Henrick Joopen, Bovenpoorte, was gebracht. Toen ze samen het bierhuis in wilden gaan, heeft de vrouw van Johan hem bij de deur weggeduwd, waarna haar broer getuige verscheidene malen heeft nageroepen: "verrader, zeg tegen de andere verraders dat ze hier moeten komen".

Nr. 18	FOLIO: 6v	DATUM: 3 september 1610
--------	-----------	-------------------------

Hubert Frants heeft onder ede getuigd dat hij enige tijd geleden, de dag weet hij niet precies meer, de molenkar ter hoogte van de Kalverhekkemolen was tegen gekomen met vijf zakken rogge en een schepel weit. Toen hij de molenaar vroeg waar de loodjes [*maalaccijnsbriefjes*] waren, kreeg hij als antwoord dat de dienstmaagd die aan het halen was. Toen zij er was, bleek dat er maar vier zakken waren; op de vraag waar het loodje van de vijfde zak was, kreeg hij als antwoord dat die toebehoorde aan een huisman [*vrije boer*] en dat hij het loodje pas onlangs had gekregen, maar niet van het schepel weit. Het merk op de zakken was van Jurrien Backer. Toen getuige 's anderendaags weer bij de molenaar kwam om de loodjes te eisen, kreeg hij de loodjes van twee zakken weit en van twee zakken rogge. Na veel zoeken werden de drie zakken met het juiste merkje gevonden [*getekend in de kantlijn*] en getuige vroeg de molenaar waar dan die ene zak weit vandaan kwam. Volgens de molenaar was er sprake van een verwisseling en dat die zak van Herman voor de Hagenpoort was. Getuige is naar Herman gegaan om te vragen of hij weit naar de molen had gebracht, maar dat was niet het geval. Hem werd gevraagd of er sprake was van een verwisseling, waarop bevestigend werd geantwoord, de ongemerkte zakken waren van Berent Dercksen.

Nr. 19	FOLIO: 7	DATUM: 3 september 1610
--------	----------	-------------------------

Johan van Swolle, metselaar, heeft onder ede verklaard dat hij gisteren na de middag ook in de Schantsche aan de overkant van de IJssel is geweest, waar hij gehoord en gezien heeft dat Berent van Nuttelen en Derck opte Weertszoon, Jan Dercksz, samen flink aan het twisten waren; dat Berent tegen Derck zei dat hij het geld gebeurd had en dat zij tegen elkaar tekeer gingen. Jan Dercksz zei dat

als hij had geweten dat hij het geld..? had, hij hem voor zijn kop had geslagen. Hij liep naar hem toe en sloeg hem voor zijn hoofd Berent pakte hierna zijn mes en verwondde hem aan zijn hoofd.

Nr. 20	FOLIO:	7v	DATUM:	3 september 1610
--------	--------	----	--------	------------------

Jacob Frantsz heeft onder ede verklaard dat hij gisterenavond in de Schantsche is geweest waar hij gehoord en gezien heeft dat Berent van Nuttelen en Jan Dercksz ruzie hadden en elkaar uitscholden. Jan zei dat als hij had geweten dat hij geen schep bij zich had, hij hem voor de kop zou slaan. Dit gebeurde ook, waarop Berent zijn mes pakte en Jan, die hem ontweek, van achteren stak zodat hij bloedde.

Nr. 21	FOLIO:	7v	DATUM:	3 september 1610
--------	--------	----	--------	------------------

Berent Jacobsz heeft onder ede verklaard dat hij gisteren ook in de Schantsche is geweest waar hij gezien heeft dat Berent [*van N.*] en Jan Dercksz ruzie hadden en elkaar uitscholden. Jan zei dat als hij had geweten dat Berent geen schep bij zich had, hij hem voor de kop zou slaan, wat hij daarna ook deed. Berent gooide zijn mantel af en heeft Jan, die weg wilde lopen, tot bloedens toe verwond.

Nr. 22	FOLIO:	8	DATUM:	9 oktober 1610
--------	--------	---	--------	----------------

Jacob Petersz heeft onder ede verklaard dat eergisterenavond laat bij hem kwamen drinken Herman Dercksz, timmerman en zijn broer, wiens naam hij niet kent. Beiden waren al aangeschoten en nadat zij een vaan of twee hadden gedronken, kregen zij woorden met hem; ze zeiden dat ze betaald hadden, wat door de vrouw van getuige werd ontkend. Daarna nam een van hen beiden, zonder dat getuige dat wist, het glas met bier en gooide hem dat in het gezicht, terwijl hij lag te slapen. Getuige werd wakker en stuurde hen weg; toen hij zag dat ze dat niet deden, kwam hij, ongekleed, uit bed en de gasten staken hem met getrokken messen, zonder iets te zeggen, onder de voeten. Zij bezorgden hem drie wonden aan het been en één in zijn zijde, zij hebben ook de teen van zijn rechterbeen verwond. Zijn vrouw die hem te hulp wilde komen werd in haar hand gesneden en vervolgens werd zijn hemd van onder tot boven aan stukken getrokken. Toen Claes Lappemaker, die bij hem logeerde, vanwege het lawaai naar beneden kwam om hem en zijn vrouw bij te staan, heeft een van de twee, getuige weet niet wie het was want hij en zijn vrouw waren al gewond, naar Claes gestoken, hem verwond aan de hand toen hij probeerde zich te verdedigen. Zij gingen daarna naar de deur die al dicht was en zij hebben er stenen tegen gegooid. Toen de wacht van het gerecht was gekomen, zijn ze weggelopen.

Nr. 23	FOLIO:	8v	DATUM:	15 oktober 1610
--------	--------	----	--------	-----------------

Niclaes Ridder verklaart onder ede dat hij zondag acht dagen geleden bij Jacob Petersz is geweest in Kampen in de Munster, waar 's avonds twee gasten binnen kwamen die hij niet kende. Nadat zij hun bestelling hadden gedaan en opgedronken, heeft getuige, die vlak bij hen zat, gehoord dat zij woorden met de waard kregen over een speelgelag, maar ze hadden geen ruzie. Twee uur nadat hij was gaan slapen, hoorde hij beneden wel dat er iets was: de een zei dat hij betaald had en de andere niet. Hij besteedde er geen aandacht aan en bleef in bed liggen. Daarna maakten de twee dochttertjes, die daar ook sliepen, hem wakker en zeiden dat hun vader dood geslagen werd. De waardin riep dat ze mr Albart moesten halen omdat ze dood bloedde. Getuige stond op en beneden gekomen ging hij naar haar toe; een van de gasten kwam naar hem toe en omdat getuige bang was gestoken te worden, is hij teruggeweken, heeft zijn stok gepakt en is naar haar toegegaan. Toen de gasten het huis uitgedreven waren, hebben zij stenen gegooid naar de gesloten deur. Getuige heeft daarna wel gezien dat de waard en waardin beiden bebloed waren, de waardin lag voor de deur.

Nr. 24	FOLIO:	9	DATUM:	20 oktober 1610
--------	--------	---	--------	-----------------

Hans Wedde, bussenmaker, heeft onder ede verklaard dat hij gisterenmiddag stond te werken en dat de waardin van het Rad van Avonturen bij hem kwam en riep dat hij moest komen helpen. Toen hij bij haar huis was gekomen, zag hij dat mr Andries de stadstimmerman en de waard elkaar beet hadden en dat het bier over de vloer stroomde. Hij wist niet hoe dat allemaal was gekomen. Toen hij zag dat er geen messen getrokken waren, heeft hij hen uit elkaar gehaald. Thuis gekomen, zag hij wel dat mr Andries buiten en de waard binnen was. mr Andries probeerde binnen te komen, maar de waard heeft dat niet toegelaten. Men heeft hem daarna niet meer gezien.

Nr. 25	FOLIO: 9v	DATUM: 20 oktober 1610
--------	-----------	------------------------

Johan Jansz, messenmaker, heeft onder ede verklaard dat, toen hij bezig was in zijn winkel, de waardin van het Rad van Avonturen bij hem kwam en hem vroeg te komen helpen. Toen hij daar kwam, zag hij dat mr Andries de timmerman en de waard elkaar sloegen; hij ging naar binnen om hen uit elkaar te halen. Hij hield Andries tegen, die weer naar de waard toe wilde gaan. Na enig wederzijds gescheld, merkte getuige dat het bier over de deel liep, hij wist niet hoe dat was gekomen. Andries werd het huis uit geduwd en probeerde weer binnen te komen.

Nr. 26	FOLIO: 10	DATUM: 20 oktober 1610
--------	-----------	------------------------

Goesen van Schoele, roededrager, heeft onder ede verklaard dat hij gisterenmiddag met Engbert Clase Achter de Nieuwe Muur voorbij het Rad van Avontuur liep en omdat hij daar rumoer hoorde, heeft de burgemeester hem gevraagd poolshoogte te gaan nemen. Getuige meldde dat het mr Andries was met de waardin. Getuige vroeg mr Andries naar buiten te komen, wat deze aanvankelijk niet van plan was te doen. Tenslotte kwam hij naar buiten en enige tijd later werd hij door burgemeester Peter Moeckx meegenomen. Ter hoogte van de Witte Arent kwam er een messenslijper langs aan wie mr Andries vroeg zijn mes te slijpen. Daarna liep mr Andries met zijn vrouw de Broederstraat uit richting de Vispoort. Getuige heeft gehoord dat zijn vrouw naar huis wilde, wat mr Andries niet van plan was, hij wilde de waard gaan betalen. Hij ging weer naar de Nieuwe Muur en getuige zag uit de verte dat hij het huis van burgemeester Moeckx inging, waar getuige hem volgde en waar zijn mes werd afgenomen.

Nr. 27	FOLIO: 10v	DATUM: 20 oktober 1610
--------	------------	------------------------

Herman Henricksz heeft verklaard dat hij gisterenmiddag met mr Gisbert Hoefsmit zijn huis binnenkwam waar zijn vrouw voor mr Andries de timmerman een mengele bier zou tappen, die hij haar betaalde. Toen mr Gisbert zijn bestelling had ontvangen, bracht zij bier naar mr Andries, die het bier betaald had, maar het over de deel liet lopen. Hij zei tegen de waardin dat ze een diefachtige hoer was, die een zilveren beker en een zilveren lepel had gestolen en dat hij het kon bewijzen. De vrouw van getuige zei dat ze dat bewijs wel wilde zien en mr Andries antwoordde dat hij dat samen met zijn vrouw zou doen. Getuige zei dat hij een fatsoenlijke vrouw en geen diefachtige hoer had getrouwd. Mr Andries wilde de waardin slaan maar getuige kwam tussenbeide en hield Andries tegen. Zij raakten slaags en vielen beiden tegen het biervat waarbij Andries met zijn voet de kraan van het biervat afstootte. Het bier liep over de deel en Andries zei tegen de waard dat hij een schelm was en alle wevers dieven. Toen getuige mr Engbert Claesz met Goesen van Schoele langs zag komen, zei hij tegen mr Andries dat hij zijn gemak moest houden omdat de burgemeester aankwam. Andries antwoordde dat hij daar niets mee te maken had, hij is burgemeester maar ik ben stadstimmerman, zij hebben niets over mij te zeggen.

Nr. 28	FOLIO: 11	DATUM: 19 juni 1611
--------	-----------	---------------------

Claes Jancszen verklaart onder ede dat vorige week zijn sleper Johan Hermansz, komende uit het huis van Gerrit Hubertszen, voor zijn deur stond op het moment dat hij, getuige, zijn jonge dienaar opdracht gaf een halve mengele bier te halen. Jan Hermansz zei dat hij ook wel een halve mengele bier wilde hebben en er geld bij zou leggen om zo samen één mengele te hebben. Daarna kwamen de

beide knechten van Gerrit Hubertsz om elk een halve mengele te drinken. Toen een van de knechten zijn buidel opende om geld te pakken, liet hij een kwart riaal vallen die Johan Hermansz oppakte. Getuige zei dat het geldstuk van hem was, hij had het verloren, waarop de ander antwoordde dat het niet waar was, dat er nog een kan van betaald moest worden. Toen getuige bemerkte dat hij geen geld kwijt was, heeft hij aan Peter, de knecht van Gerit Hubertsz, gevraagd of hij geld kwijt was; bij het natellen miste deze een kwart riaal. Getuige zei dat Jan Hermansz het geldstuk had gevonden en deze heeft het gewillig aan Peter teruggegeven. Peter zei dat hij dacht bij "nette" mensen te zitten en niet bij schelmen en dieven. Jan Hermansz voelde zich aangesproken en vroeg of hij nu een dief was en ging weg en dronk zijn bier voor de deur van Peter Hesselsz.

De volgende dag is Johan Hermansz naar het huis van Gerrit Hubertsz gegaan en toen hij bij de blaasbalg stond, kwam Peter binnen. Zij kregen woorden met elkaar; getuige heeft gezien dat Johan Hermansz door de dienstmaagden van Peter Hesselsz en anderen vast gehouden werd en bij de deuropening door Peter en anderen geslagen werd. Johan Hermansz trok zijn mes en heeft Peter aan zijn oog verwond.

Nr. 29	FOLIO:	11v	DATUM:	28 januari 1612
--------	--------	-----	--------	-----------------

Lambert Henricksz, Lennaert Hoe en Johan Lambertsz hebben onder ede hun getuigenis afgelegd. Getuige Lambert Henrickszen verklaart dat vrijdag avond toen hij al in bed lag, enige mensen uit de stad kwamen die iets wilden drinken. Omdat hij vond dat ze al beschonken waren, was het gezelschap niet welkom. Hij hoorde dat zij het onderling niet eens waren en dat zij elkaar sloegen; het was veel geharrewar en hij heeft gezien dat de Friezen met Jan Lambertsz kwestie hadden. Hij hielp Jan het huis uit te krijgen, omdat hij erg bloedde; wie dat gedaan heeft, weet hij niet, hij heeft evenmin gezien dat iemand een mes in de hand had. Hij heeft wel gehoord dat die Muller met een kan Johan Lambertsz geslagen zou hebben.

De andere getuige, Lennaert Hoe, meldt dat hij afgelopen vrijdag avond bij Lambert thuis geholpen heeft een handelsovereenkomst te sluiten met Gerrit Petersz en dat o.a. Zyart Muller met Jan Lambertsz woorden kreeg en er een vechtpartijtje ontstond, waarbij Johan Lambertsz bloedde. Hoe dat gekomen was, weet hij niet, want hij heeft niet gezien dat iemand in het gezelschap een mes getrokken had.

Tenslotte verklaarde Johan Lambertsz dat hij afgelopen vrijdag namiddag met enkele Friezen uit het Haatland is gaan drinken in de Helseneur waar Zyart Muller ruzie met hem kreeg en hem uitschold voor dief. Hij beweerde dat zijn meester, mr Essenberg, zijn hooi van het land had gestolen en dat iedere tand in zijn mond wel een pond vlees kostte. Genoemde Zyart stond op en zonder enige aanleiding sloeg hij getuige met zijn vuist op het oog zodat hij viel. Tegen de avond ging men de stad uit en toen ze bij Lambert Kersemaker waren gekomen, maakte Muller weer veel ruzie en schold; onverhoeds heeft hij de kan met bier in zijn gezicht gegoooid, wat getuige verbaasde. Toen hij zijn gezicht droog maakte, vielen ze hem met drie of vier man aan en sloegen hem op het hoofd.

Nr. 30	FOLIO:	12	DATUM:	5 februari 1612
--------	--------	----	--------	-----------------

Willem Dercksz, dienstknecht van Aert Herbertsz, heeft onder ede verklaard dat hij afgelopen vrijdagavond acht dagen geleden in Brunnepe is geweest bij Lambert Kersemaker om de vrouw van zijn meester, die daar in een gezelschap zat te drinken, naar huis te brengen. Toen hij daar in de gelagkamer was heeft hij gehoord dat enige Friezen die op het Haatland woonden, met name ene Muller, scholden en schamperden tegen Johan Lambertsz. Muller had een kan met bier in de hand en hoewel Johan niets zei, gooide hij hem het bier in het gezicht, waarna hij hem met de kan op het hoofd sloeg. Toen Johan naar buiten gebracht werd, zag getuige dat het bloed langs zijn kin liep; hij heeft echter geen mes gezien. Hij hoorde dat Johan zich ook niet had verdedigd.

Nr. 31	FOLIO:	12v	DATUM:	10 februari 1612
--------	--------	-----	--------	------------------

Thonis Arens, wachter, Hans Besze, Claesgen Jans en Trijne Jorckx hebben alle vier onder ede verklaard dat zij zondagavond in de Munter waren, waar ook Andries Straetgen en Lambert Henricksz zaten en zagen dat er onenigheid was over een buidel. Getuige Thonis dacht dat iemand van het gezelschap hem had ontvreemd. Andries Straetgen en anderen zeiden dat de schuldlige gezocht moest worden en dat ze niet weg zouden gaan zonder hem te vinden. Getuigen stuurden Derck Grijn naar het huis van Thonis om te vragen of hij 's morgens in zijn kantoortje was geweest en of de sleutel en de buidel daar wel of niet waren. Toen Derck terugkwam en de buidel niet gevonden was, stond Andries Straetgen op en schudde genoemde Derck Grijn door elkaar en de buidel viel op de grond. De waardin pakte hem op met de vuurtang en zei "hier is hij". Andries zei dat Lambert of Clasgen de buidel gepakt konden hebben en trok zijn mes en stak naar hen. Daarna heeft getuige gezien dat Lambert zijn wambuis open maakte, bloedde en zei dat hij in zijn schouder was gestoken.

Nr. 32	FOLIO: 13	DATUM: 27 februari 1612
--------	-----------	-------------------------

Cornelis Petersz en Henrick Arentsz verklaren samen en ieder apart dat afgelopen dinsdagavond Evert, het kleinkind van Evert Jansz bij hen gekomen is en met ene Peter Cornelisz bij het vuur heeft gezeten. Hij vertelde waarom hij zijn geld door Wolter Thonisz had laten beheren. Hij wilde verantwoording van hem en zei tegen getuige Cornelis Petersz dat hij ook een schelm was omdat hij mee had gedaan. Evert trok zijn mes en viel op hem aan. Henrick Arentsz pakte een stoel en weerde de steek af en duwde hem het huis uit zonder iemand te beschadigen. Toen Evert Jansz buiten was en tekeer ging, is getuige Henrick Arentsz de achterdeur uitgegaan om hem te overreden naar huis te gaan, maar hij is tegen hem aangelopen en bij het ontwijken is hij gevallen en door Evert Jansz in zijn dijbeen gestoken.

Nr. 33	FOLIO: 13v	DATUM: 4 april 1612
--------	------------	---------------------

Berent Dercksz heeft onder ede verklaard dat hij omstreeks Midwinter, de juiste datum weet hij niet meer, aanwezig is geweest bij Henrick Aeltz, waar getuige met zijn medevissers hun biertje dronken. Toen kregen Alyt Hermans, de vrouw van Herman Jansz Lijp en de vrouw van Henrick Aeltz woorden met elkaar over het vuur dat volgens een van beiden opgestookt moest worden. Zij grepen elkaar bij het hoofd en sloegen elkaar. Men probeerde de vrouwen, Alyt met de tang in de hand, uit elkaar te houden, hoewel het donker was. Henrick vroeg haar waarom ze daar stond met de tang in haar hand, terwijl hij niets gedaan had. Henrick Aeltz bloedde en was gewond aan het hoofd, maar wie dat had gedaan en hoe het was gekomen, weet getuige niet.

Nr. 34	FOLIO: 14	DATUM: 5 mei 1612
--------	-----------	-------------------

Martin Roloffsz verklaart dat hij afgelopen winter, wanneer precies weet hij niet meer, ook bij het genoemde gezelschap is geweest en dat er geen kwaad woord is gevallen. De vrouw van Henrick Aeltz en haar schoondochter, Alyt Hermansz, kregen woorden met elkaar en sloegen elkaar in het donker met een kan op het hoofd. Getuige probeerde met zijn moeder en zijn broer hen uit elkaar te houden en toen ze buiten waren, heeft hij gehoord dat de vrouwen riepen dat ze elkaar zouden vermoorden. Getuige is weer naar binnen gegaan en Herman Lip ging naar huis. Getuige hoorde dat Henrick Aeltz zich afvroeg waarom ze hem hadden geslagen, hij liet zien dat hij aan zijn hoofd gewond was en bloedde.

Nr. 35	FOLIO: 14v	DATUM: 5 mei 1612
--------	------------	-------------------

Henrickgen Roloffsz verklaart onder ede dat zij bij het gezelschap bij Henrick Aeltz is geweest en dat zij haar bier rustig had gedronken. De vrouw van Herman Lip kreeg woorden met haar schoonmoeder; zij grepen elkaar bij het hoofd en sloegen elkaar. Omdat getuige buiten wapengerucht hoorde, is zij met haar zonen naar buiten gegaan, maar zij gingen weer naar binnen omdat de ene zoon zich afvroeg of ze zouden dulden dat de vrouwen elkaar iets aandeden. Toen getuige binnen was vroeg ze aan Henrick hoe hij dat ging oplossen en hij zei haar dat dat al was gebeurd.

Nr. 36	FOLIO:	14v	DATUM:	10 mei 1612
--------	--------	-----	--------	-------------

Willem Henricksz verklaart onder ede dat afgelopen winter Henrick Aeltsz verschillende keren bij hem had geklaagd dat Alyt Hermans hem aan zijn hoofd had verwond.

Nr. 37	FOLIO:	15	DATUM:	21 september 1612
--------	--------	----	--------	-------------------

Rijck Andriesz, koperslager, verklaart onder ede dat zaterdagavond omstreeks zeven uur Magnus Andriesz achter getuigens huis kwam in de Hofstraat en hem en Derck Jansz beiden uitschold voor schelm en dief en hen bedreigde.

Nr. 38	FOLIO:	15	DATUM:	22 september 1612
--------	--------	----	--------	-------------------

Derckgen Jans, de vrouw van Derck Jansz, de voerman, getuigt dat afgelopen zaterdagavond omstreeks zeven uur Magnus Andriesz voor haar deur stond en haar vroeg waar haar man was. Zij antwoordde dat hij naar Oldebroek was gegaan en dat ze hem 's avonds weer thuis verwachtte. Magnus zei dat hij geld van haar wilde hebben voordat hij wegging. Getuige vroeg of hij de volgende dag terug kon komen als haar man weer thuis was, maar Magnus wilde daar niet van horen. Hij stootte haar tegen de borst en in de zij, noemde haar een hoer en schold haar uit. Hij dreigde haar te slaan en greep naar zijn mes en zei andermaal dat hij geld wilde hebben voordat hij wegging. Hij zou haar man opwachten en met zijn mes naar huis drijven. Niettegenstaande haar sussende woorden, is hij binnengekomen. Bij de schoorsteen, heeft zij de tang genomen om hem daarmee van het lijf te houden. Toen kwam haar man thuis en zei: " Beste Magnus, waar ben je mee bezig? " Hij stelde voor zijn vrouw ongedeerd te laten, maar Magnus sloeg met zijn vuist naar haar. Haar man pakte hem vast, wilde dat hij geduld had tot de volgende dag en duwde hem zachtjes naar buiten. Magnus kwam steeds terug, het mes in de hand en als Berent Budde hem niet had tegengehouden en als getuige hem het mes niet had afgenomen waardoor ze aan haar vinger werd gewond, dan had hij haar man gestoken.

Nr. 39	FOLIO:	15v	DATUM:	22 september 1612
--------	--------	-----	--------	-------------------

Magdalene Henricksz heeft getuigd dat zij afgelopen zaterdag veel lawaai hoorde bij de deur, maar niet wist wie het veroorzaakte. Zij heeft van haar burens begrepen dat het Magnus Andriesz geweest was, die erg tekeer ging tegen de deur van Derck Jansz.

Geesken Berents, de vrouw van Berent Berentsz, verklaart dat afgelopen zaterdagavond Magnus Andriesz veel lawaai maakte voor de deur van Derck Jansz en ook binnenshuis tegen de vrouw van Derck. Hij wilde geld van haar hebben en intussen stootte hij haar met zijn ellenbogen tegen de borst en in de zij. Hij dreef haar naar de schoorsteen, dreigde haar te slaan. De vrouw van Derck nam de tang om zich daarmee te verdedigen. Toen kwam Derck Jansz thuis en omdat getuige veel lawaai hoorde, is zij gaan kijken en hoorde dat Magnus Derck uitschold voor schelm en meer van dat soort woorden gebruikte. Derck Jansz stelde voor dat hij morgen zou komen om de kwestie op te lossen, maar daar had Magnus geen oren naar. Derck Jansz, zijn vrouw en getuige slaagden erin de man met hulp van anderen het huis uit te krijgen, maar deze ramde de deur. Hij sloeg met zijn vuisten en zijn mes en heeft Derck verwond aan zijn kin en zijn vrouw aan de vinger. Toen men niet anders wist of Magnus was weer thuis, bleek hij weer aan de deur te staan en schold Derck Jansz en Ryck Andriesz uit voor schelm en dief.

Folio 16v is blanco.

Nr. 40	FOLIO:	17	DATUM:	16 november 1612
--------	--------	----	--------	------------------

Toenisgen Andries, de vrouw van Andries Jansz, getuigt onder ede dat zij vandaag acht dagen geleden op maandagavond, staande op haar were, gezien heeft dat Claes de Wilde met een knaap voorbij liep naar Henrick Dercksz toe die voor zijn deur stond. Hij sloeg Henrick Dercksz en daarna

hoorde zij gegil en ging kijken en zij zag dat beiden op de grond lagen, Claes de Wilde en de jongen. Henrick Dercksz had de bijl in zijn hand en zij zag ook dat Claes gewond was aan het hoofd, maar zij weet niet hoe dat is gekomen.

Nr. 41	FOLIO:	17	DATUM:	16 november 1612
--------	--------	----	--------	------------------

Griete Henricksz, de vrouw van Jan Knecht, getuigt dat zij heden acht dagen geleden 's avonds veel lawaai hoorde voor het huis van Henrick Dercksz. Zij is gaan kijken en zag dat Henrick Dercksz een bijl in de hand had die hij optilde; getuige is toen van schrik weggelopen.

Nr. 42	FOLIO:	17v	DATUM:	12 februari 1613
--------	--------	-----	--------	------------------

Peter Aertsz en Albart Jansz, zadelmakers, hebben onder ede verklaard dat zij afgelopen woensdag kort na de middag zaten te drinken bij Henrick Jansz, waar ook aanwezig waren Johan Tijszen en Berent te Bucke. Berent zei dat hij hoorde dat Jan naar Steenwijk zou gaan en dat hij daar procureur van zijn vrouw en zijn moeder zou worden. Jan zei dat degenen die dat zeiden logen als schelmen. Verder meldt Albart Jansz dat Berent te Bucke zijn getuigenis herhaalde en zei dat hij, Johan, in Steenwijk procureur of advocaat zou worden, waarop Jan antwoordde dat hij daarvoor geleerd had, dat hij goed Kampens had geleerd en dat al diegenen die hem dat wilden nazeggen, leugenaars en schelmen waren. Zo lang je niets kan bewijzen, houd ik het daarop. Berent vroeg hem of hij nu bedoelde dat hij een schelm was, greep de kan van Johan en sloeg hem daarmee op zijn hoofd dat het bloedde. Getuige Peter Aertsz, die weg was gelopen om te plassen, hoorde dit en heeft Jan Tijszen beetgepakt en op de bank gezet.

Nr. 43	FOLIO:	18	DATUM:	4 maart 1613
--------	--------	----	--------	--------------

Albart Claesz verklaart onder ede dat hij gisteren, woensdag acht dagen geleden, er ook bij was in de Schantze aan de overkant van de IJssel, waar Luitgen Plettenburch aanwezig was met Johan Jelisz, die veel stennis maakten over een geldbedrag van 2 stuiver. Jan Jelisz zei dat hij zo beter weg kon blijven. Toen pakte Luitgen Plettenberch de menegle kan en sloeg Johan Jelisz daarmee op zijn hoofd zodat het bloedde. Johan werd erg kwaad en gooide Luitgen op de grond waardoor deze een hoofdwond opliep.

Nr. 44	FOLIO:	18	DATUM:	4 maart 1613
--------	--------	----	--------	--------------

Arent Beent verklaart dat hij destijds toen Johan Jelisz en Luitgen Plettenberch woorden hadden over een geldbedrag van 2 stuiver en Luitgen met heftige woorden de [gelag]kamer inkwam om dat bedrag van Jan Jelisz te ontvangen, bezig was het gezelschap te verlaten. Hij heeft Luitgen gezien met de kan in de hand en dat Johan Jelisz geslagen was en bloedde. De slag zelf heeft hij niet gezien, maar wel dat Johan een steen greep en Luitgen daarmee tegen het hoofd sloeg. Getuige heeft toen met Albart Claesz Jan Jelisz en Luitgen Plettenberch van de anderen gescheiden.

Nr. 45	FOLIO:	18v	DATUM:	2 juli 1613
--------	--------	-----	--------	-------------

Joost Jansz, burger van Kampen, oud ongeveer 30 jaar, heeft onder ede verklaard dat hij tijdens de Bunschoter kermis op een dinsdagavond omstreeks negen uur in Bunschoten kwam aanrijden en een herberg zocht. Hoewel het huis vol was, heeft de waard hem op een opkamertje gewezen waar de waterschipper met zijn vrouw was, die weg wilden gaan. Toen de waard hem, getuige, vroeg: "Kamperman, wilt u ook een paar korvenmakers bij u hebben", heeft de waterschipper, Joost geheten, een Bunschoter die tegenwoordig in Amsterdam woonde, gezegd dat Kampenaren schelmen en moordenaars waren. Getuige sprak heel vriendelijk en beleefd tegen hem en zei dat hij wel uit Kampen kwam, maar niet was wat hij bedoelde en als hij iets had aan te merken, dan zou hij zich voor het gerecht verdedigen. Getuige wilde dat hij hem ongemoeid liet. De Bunschoter ging tekeer tegen

hem, schold hem uit en dreigde met zijn opsteker, getuige moest hem twee maal ontwijken. De waard en een Bunschoter waterman met zijn vrouw hebben hem het mes ontnomen.

Getuige verklaart ook dat hij ongeveer drie weken geleden in een herberg in Schardam bij de sluis is geweest met andere reizigers en dat, terwijl hij daar 's middags aan tafel zat, naast zijn tafel een waterschipper en zijn knecht, een persoon uit zijn gezelschap vroeg of hij niet van 'overzee' kwam, waarop getuige antwoordde dat hij een Kamper man was. De knecht van de waterschipper riep toen kwaad dat Kampers schelmen waren, net als alle mensen van overzee, en nog wat meer van die dingen. Zijn baas de waterschipper liet ook van zich horen en de boosheid van zijn knecht overnemend, zei hij dat mensen uit Kampen geen privileges hebben en het lef niet moesten hebben om, indien iemand aan de grond zat, de schipper uit het waterschip te halen. De mensen uit het gezelschap van getuige hadden veel te stellen met de waterschipper en zijn knecht.

Nr. 46	FOLIO: 19v	DATUM: 3 augustus 1613
--------	------------	------------------------

Jacob Petersz verklaart onder ede dat gisteren Egbert Dercksz, Coert Goesensz van Schoele en Magnus Andriesz, bakker, bij hem zaten te drinken en getuige begreep van zijn gasten dat zij tijdens het spelen onenigheid met elkaar kregen en elkaar van alles gingen verwijten. Coert Goesensz zei dat Egbert Dercksz zijn schuld niet kon betalen waarop deze vroeg of hij laatst niet een paar schoenen van hem had gekregen omdat zijn vrouw vanwege de kraam niet kon komen.

Coert had de mengele kan in de hand en gooide ermee; verder zag getuige dat Egbert Dercksz bloed aan zijn hoofd had.

Nr. 47	FOLIO: 19v	DATUM: 4 augustus 1613
--------	------------	------------------------

Magnus Andriesz, bakker, verklaart dat hij gisteren tegen de avond ook in het gezelschap van Egbert Dercksz en Coert Goesensz van Schoele bij Jacob Petersz is geweest. Hij heeft tegen Egbert willen spelen en toen zij tijdens het spelen onenigheid kregen, heeft Coert gezegd dat hij, Egbert, ongelijk had, een leugenaar was en hem de kraag van de hals gerukt. Egbert zei weer dat hij toch laatst een paar schoenen had gekocht, omdat zijn vrouw vanwege de kraam niet kon komen. Toen greep Coert een mengele kan en gooide daarmee en getuige heeft gezien dat Egbert bloedde; hij twijfelt er niet aan dat Coert hem geraakt heeft.

Nr. 48	FOLIO: 20	DATUM: 14 mei 1614
--------	-----------	--------------------

Claes Jacobsz verklaart onder ede dat hij, Claes Speldemaker en ene Arent afgelopen zondag, toen zij van de Zwartendijk naar de stad gingen, een soldaat die met hen in de herberg was, op het voetpad vonden liggen. Zij vroegen hem of hij mee wilde gaan, maar hij antwoordde dat hij niet met schelmen meeinging; hij wilde een van de drie betaald zetten wat ze hem hadden aangedaan. Arent, van hen weglopend, vroeg de soldaat wat hij op hen had aan te merken en sloeg hem met de vuist tegen zijn kop zodat de soldaat wegliep. Arent ging hem achterna met een getrokken mes; de soldaat bleef staan bij de sloot en Arent sneed hem met het mes in het gezicht.

Nr. 49	FOLIO: 20v	DATUM: 10 juli 1615
--------	------------	---------------------

Willem Thonisz, oud 70 jaar, verklaart dat, zo lang hij zich herinnert, de Kamper tremeker vissers, altijd gedurende de laatste zes of zeven jaar ongehinderd hun tremekers gebruikt en ermee gevestigd hebben, totdat de Genemuiders van het Kamperzand hen geweerd hebben en hen hebben verboden de wateren van Genemuiden tot langs de Voorst tot Barspijk te gebruiken.

Nr. 50	FOLIO: 21	DATUM: 11 juli 1615
--------	-----------	---------------------

Goij Jansz, oud ongeveer 84 jaar, Jacob Berentsz, oud 80 jaar, Melis Hillebrantsz, oud ongeveer 70 jaar, Johan Henricksz, oud 65 jaar en Wolter Hermansz Bal, ongeveer 50 jaar oud verklaren samen

onder ede, en elk apart, dat de tremeker vissers uit Kampen, voor zover zij zich kunnen herinneren, als kleine jongens al met de volwassenen zijn uitgevaren om te vissen. De tremekers voeren van Genemuiden tot aan de Voorst en ook vanuit Barspijk zonder enige vermindering of beletsel. Vijf of zes jaar geleden, werden zij door de gebiedende heren, de vissers uit Genemuiden, de Kamperzanders, verplicht in hun stadsgebied te blijven en verboden met de tremeker schepen en ook wel met enige quapsegers [*soort vissersboten*], te vissen.

Ter bevestiging van hun getuigenis verklaren genoemde Goij Jansz wel 40 jaar, Wolter Hermansz 22 jaar, Johan Henricksz 3 jaar, Melis Hillebrantsz wel 40 jaar en Jacob Berentsz 6 of 7 jaar met hun tremeker schepen de genoemde wateren zonder enige hindernis te hebben bevist en gebruikt. Alles wat er gebeurde was dat als zij bij Barspijk visten enige boeren bij hun schepen kwamen en ook iets van hun goede vangst wilden hebben. Zij werden door niemand aangesproken of tegengehouden.

Nr. 51	FOLIO:	21v	DATUM:	25 juli 1615
--------	--------	-----	--------	--------------

Lambert Jansz, oud ongeveer 56 jaar en Johan Jansz, oud 54 jaar, hebben samen en ieder apart onder ede verklaard dat de stads tremekers wel 40 jaar lang vrij, ongehinderd en onbespied op het Barspijker water voeren, bij Vollenhove tot aan de drie balken, als ook tot aan de tonnen van het Zwartewater; eveneens hebben zij vanaf de inham bij de Enck en van achter Johan Geerlichsz kooi tot aan de wateren bij Doornspijk, gevestigd. Getuigen hebben als vissers wel 20 jaar lang met hun tremekers op die genoemde plaatsen af en aan gevaren en op verschillende tochten werd hen om wat kleine vis verzocht, om als aas te gebruiken op de plaatsen waar de aal gevangen wordt.

Nr. 52	FOLIO:	22	DATUM:	3 juni 1619
--------	--------	----	--------	-------------

Johan Veene heeft onder ede verklaard dat hij gisteravond omstreeks negen uur voor de deur van zijn zwager Reyner Jansz stond en gezien heeft dat twee of drie soldaten voor de deur van Huigo Glasemaker stonden op de Middenstraat. Gerrit Backer en zijn vrouw waren in gezelschap van Henrick Giseler. Bij het passeren van de soldaten heeft getuige gezien dat Henrick, te midden van de soldaten, heftig stond te praten en zijn geweer trok, maar zij deden elkaar niets. Henrick wilde aankloppen bij het huis van de kapitein, maar de soldaat wilde het niet toestaan. Er ontstond een handgemeen, maar wie de verwondingen heeft gemaakt, weet getuige niet. Het was wel duidelijk dat Henrick ruzie zocht.

Nr. 53	FOLIO:	22	DATUM:	3 juni 1619
--------	--------	----	--------	-------------

Gerrit Backer getuigt dat hij gisteravond omstreeks negen uur met zijn vrouw bij het huis van Arent Brant kwam en daar Henrick Giseler tegen kwam die hem vroeg met hem mee te gaan naar huis waar hij vanaf de middag niet was geweest. De vrouw van getuige geloofde dat niet. Toen getuige en zijn vrouw ter hoogte van het huis van de mandenmaker bij Johan Louwen waren, zagen zij dat vier soldaten midden in de straat stonden. Nadat getuige en zijn vrouw hen gepasseerd waren, kwam Henrick Giseler achter hen aan. Getuige hoorde hem vragen of hij de straat soms niet mocht gebruiken en de soldaten vroegen hem of hij niet om hen heen kon lopen. Henrick betoogde dat de straat evengoed van hem was; een van de soldaten duwde hem tegen de borst en de twee anderen traden terug en pakte hun geweer. Henrick liet zijn mantel vallen en trok zijn wapen. Er ontstond een handgemeen en getuige ging een stok halen om hen uit elkaar te houden. En zonder dat iemand gewond was geworden, nam hij Henrick mee naar het huis van Arent Brant en ging met zijn vrouw weer naar huis zonder verder iets gezien te hebben.

Nr. 54	FOLIO:	23	DATUM:	3 juni 1619
--------	--------	----	--------	-------------

Clasz Magnus verklaart dat Gerrit Backer en zijn vrouw en Henrick Giseler gisteravond bij hem langs liepen, hem groetten en daarna heeft hij gezien dat er vier soldaten op straat stonden te praten aan gene zijde van Johan Louwen. Henrick en de soldaten kregen woorden, maar getuige weet niet

waarom. Gerrit Backer kwam bij hem een stok vragen en vroeg hem te helpen hen uit elkaar te halen. Maar getuige is zijn huis niet uit geweest.

Nr. 55	FOLIO: 23	DATUM: 3 juni 1619
--------	-----------	--------------------

Albart Reynersz verklaart dat gisterenavond Gerrit Backer met zijn vrouw en Henrick Giseler langs zijn huis liepen. Hij heeft toen gezien dat enige soldaten op straat stonden, ongeveer bij het huis van Johan Louwensz. Op het moment dat Gerrit en zijn vrouw langs de soldaten liepen met Henrick die ertussen liep, ging er iets fout en trok men van leer. Getuige wilde hen van elkaar scheiden d.m.v. zijn rapier, maar voordat hij bij hen was, waren zij al uiteen zonder elkaar te kwetsen.

Nr. 56	FOLIO: 23v	DATUM: 3 juni 1619
--------	------------	--------------------

Johan Louwsen verklaart dat hij gisteren gezien heeft, nadat Henrick Giseler enige woorden had gewisseld met een paar soldaten voor zijn deur, dat genoemde gezelschap door de vrouw van Arent Bunt bij de arm genomen werd om hem voorbij de woning van de kapitein te brengen; hij wilde persé op de deur van de kapitein kloppen, maar er ontstond een handgemeen met degens. Toen getuige er met zijn geweer naar toe wilde gaan, waren ze al uiteen.

Nr. 57	FOLIO: 23v	DATUM: 3 juni 1619
--------	------------	--------------------

Henrick Coopsz getuigt dat hij gisterenavond omstreeks negen uur voor zijn deur stond en gezien heeft dat Henrick Ghyseler, die voorbij kwam, ter hoogte van het huis van Glasemaecker, waar een soldaat stond, aan de soldaat vroeg wat hij van hem wilde. Deze trad terug en zei dat hij bij de kapitein zou klagen, gaande naar de deur van de kapitein en die ziende, is hij naar Henrick toegelopen en zijn degen in de hand nemend, zijn zij met elkaar in gevecht gekomen. Intussen kwam de kapitein naar buiten en heeft hen van elkaar gescheiden.

Nr. 58	FOLIO: 24	DATUM: 3 juni 1619
--------	-----------	--------------------

Rijck Lubbertsz verklaart dat hij gisterenavond omstreeks negen uur uit zijn huis kwam en toen hij voor de deur van de kapitein was, hoorde hij dat Henrick Ghyseler, die op straat liep, aan een soldaat die voor Glasemaeckers deur stond waar hij ingekwartierd was, vroeg wat hij van hem wilde en dat hij zich zou beklagen bij de kapitein. Henrick stond op het punt bij de kapitein aan te kloppen, toen de soldaat met zijn degen op hem afkwam en getuige heeft ook gezien dat Henrick zijn degen trok en dat de soldaat hem sloeg. Inmiddels kwam de kapitein naar buiten, liep naar hen toe en scheidde hen van elkaar.

Nr. 59	FOLIO: 24	DATUM: 3 juni 1619
--------	-----------	--------------------

Willem Gheertsz meldt dat hij gisterenavond voor zijn deur stond en zag dat Henrick Ghyseler uit het huis van Arent Brantsz kwam en naar buiten ging, waar enige soldaten stonden voor het huis van wijlen Hugo Glasemaecker midden op de straat. Henrick Ghyseler liep tussen hen door zonder te weten waar ze over spraken. Getuige heeft wel gehoord dat Henrick zei dat de straat wel een beetje nauw was, waarna getuige heeft gezien dat drie of meer degens getrokken werden, onder meer door Henrick. Er ontstond een toeloop waardoor getuige niet meer heeft gezien of gehoord; maar liggend in zijn venster heeft hij nog wel gehoord dat Henrick Ghyseler zei dat hij wilde klagen bij de kapitein.

Nr. 60	FOLIO: 24v	DATUM: 8 juni 1619
--------	------------	--------------------

Mr Roeloff Haemsz, chirurgijn, verklaart dat gisterenavond omstreeks elf uur bij hem is binnen gebracht Warner, de knecht van Jurrien de Wullewever, wonende in deze stad achter het St.

Geertruiden Gasthuis, die met een mes gestoken was, schuin in zijn linker borst; er werd gezegd dat het door Jan Trompetter was gedaan, hoe het gekomen is, weet hij niet.

Nr. 61	FOLIO: 24v	DATUM: 8 juni 1619
--------	------------	--------------------

Clement Foppens verklaart dat hij met Jan woorden heeft gehad vanwege de hond en dat er ook ene Mathys bij was.

Nr. 62	FOLIO: 24v	DATUM: 9 juni 1619
--------	------------	--------------------

Mathys NN heeft verklaard dat hij er niet bij was toen de ruzie ontstond.

Nr. 63	FOLIO: 25	DATUM: 9 juni 1619
--------	-----------	--------------------

Warner van den Ham, liggend in bed, verklaart dat hij verleden maandag 7 juni 's avonds omstreeks tien uur met Clement Foppens naar Jan Trompetter is gegaan en toen de hond van de trompetter hen aanblafte, zei Clement wel twee of drie maal dat hij de hond weg moest sturen. Ten leste werd de hond weggestuurd. Hierover kregen Clement en de trompetter ruzie. De laatste kwam met een getrokken mes in ieder hand naar hem toelopen en Clement trok ook zijn mes. Toen getuige, ongewapend, hen beiden van elkaar wilde scheiden is hij bij zijn tussenbeide komst gestoken.

Nr. 64	FOLIO: 25	DATUM: 9 juni 1619
--------	-----------	--------------------

Jan Gheritsz, touwslager, oud ongeveer 40 jaar, verklaart dat hij met Egbert Egbertsz gisteren morgen naar Clement Foppens is gegaan om hem wat te vertellen; Clement is met hem en Egbert naar diens huis gegaan waar ook Jan Trompetter aanwezig was, die Clement direct en zonder hem iets te zeggen de bef van de hals gerukt heeft. Meer weet hij niet van de kwestie.

Nr. 65	FOLIO: 25v	DATUM: 9 juni 1619
--------	------------	--------------------

Engbert Egbertsz heeft verklaard dat hij op maandag avond tussen negen en tien uur enig gerucht hoorde voor zijn deur. Hij opende zijn deur en heeft toen gezien dat Jan Trompetter en ene Clement onenigheid met elkaar hadden; genoemde Clement schopte Jan maar viel daarbij zelf op de grond. Getuige is tussenbeide gekomen om hem weer op de been te helpen, zonder dat Jan naar hem uithaalde of hem sloeg; hij zei dat als hij wilde hij in de gelegenheid was hem iets aan te doen. Door zijn ingrijpen zijn beiden van elkaar gescheiden; zij hebben elkaar de hand gegeven en wilden 's anderendaags met elkaar overleggen. Getuige verklaart dat Johan Trompetter de volgende dag bij hem kwam en hem en zijn buurman Jan Gerritsz Touwslager verzocht om hem te informeren over de ruzie die zij gisteren hadden gehad. Getuige heeft hem ook mee naar huis genomen waar Jan genoemde Clement heeft gevraagd of hij bij zijn woorden bleef. Clement wist niet waar hij het over had; er werd bedoeld de woorden die hij gisteren had gesproken over de hond en de scheldwoorden. Clement zei dat hij loog en Jan greep hem bij de hals en trok de kraag ervan af en getuige werkte Clement de deur uit om geen ruzie meer te krijgen. Clement verliet het huis. Wat betreft de kwetsuur van de jongeman, daarvan weet getuige niets, maar hij heeft 's avonds wel gezien dat de jongeman op straat bij Clement stond, zonder iets te zeggen, waarna hij naar huis is gegaan.

Nr. 66	FOLIO: 26	DATUM: 16 juni 1619
--------	-----------	---------------------

Symon Jeltisz, pannbakker, oud ongeveer 63 jaar, verklaart onder ede dat hij afgelopen nacht om twaalf uur uit bed geroepen is omdat hij wacht had. Zijn kinderen die in Holland woonden en bij hem op bezoek waren, waren niet aanwezig. Hij ging naar zijn wacht en daar gekomen vond hij vijf van de Schotse soldaten, die tot aan die dag op last van de burgemeester indertijd hielpen bewaken, maar heeft bij de ruzie op straat tijdens de ronde de soldaten ontslagen. Meer weet hij niet over deze zaak.

Nr. 67	FOLIO: 26v	DATUM: 16 juni 1619
--------	------------	---------------------

Rijck Lubbertsz, oud ongeveer 43 jaar, verklaart onder ede dat hij afgelopen nacht de wacht had en tussen 10 en 11 uur met Henrick Hermszen zijn ronde gedaan heeft; zij hadden bij zich Arian Jansz die voor de gezelligheid meeging. Toen ze op de Oudestraat kwamen ter hoogte van het Vergulde Hoofd bij de Buitenkerk, stonden er midden op straat wel 20 soldaten, allen met getrokken degen waarmee ze schermden. In het voorbijgaan, de ene aan een kant en de andere twee aan de andere kant (omdat de soldaten midden op straat stonden) hebben zij hen goedenavond gewenst en toen zij eens stukje verder waren, draaiden zij zich om en hebben tegen de soldaten gezegd dat ze een beetje ruimte moesten maken. Hierop kwamen de soldaten naar hen toe en wilden de rondestok van Henrick Hermszen afpakken en hielden hun getrokken degens boven zijn hoofd. Arian Janszen was naar de wacht gegaan en intussen waren er nog meer mensen naar getuige gekomen die hen moed inspraken zodat ze weer op gang kwamen. Bij de steeg van Gheert Venen gekomen achter het Raadhuis, kwamen er weer zes of zeven soldaten naar hen toe met hun geweer en met hulp van zes of zeven wachters die naar hen toe waren gekomen, hebben zij hen naar binnen gebracht.

Nr. 68	FOLIO: 27	DATUM: 16 juni 1619
--------	-----------	---------------------

Henrick Harmsz, oud 36 jaar, verklaart onder ede dat hij afgelopen nacht wacht had en tussen tien en elf uur met Rijck Lubbertsz zijn ronde heeft gedaan, vergezeld door Arian Jansz die met hen meeging. Toen ze bij de Buitenkerk kwamen ter hoogte van het Gulden Hoofd, stonden er ongeveer twintig soldaten. In het voorbijgaan zeiden zij tegen hen dat ze zich wat rustiger moesten houden (zij vochten onderling met getrokken degens) en naar huis gaan, waarop ze naar getuige toekwamen en hem wilden slaan. Zij wilden zijn rondestok afpakken, wat zij achterwege lieten op advies van anderen. Zij gingen verder, Arian was al eerder weggegaan, en voor de deur van Gheert Veenen stonden er weer drie of vier soldaten die achter hen aan waren gekomen, later weer drie of vier. De wacht uit het Raadhuis en de Vispoort kwam hen te hulp en hebben er vier of vijf meegenomen naar binnen. Toen deze niet mee wilden komen, werd er geweld gebruikt.

Nr. 69	FOLIO: 27v	DATUM: 16 juni 1619
--------	------------	---------------------

Arian Jansz, oud 35 jaar, verklaart onder ede dat hij afgelopen nacht de wacht gehad heeft en toen Rijck Lubbertsz en Henrick Hermensz tussen tien en elf uur de ronde zouden doen, is hij, staande voor het Raadhuis, met hen meegegaan als gezelschap. Toen ze bij de Buitenkerk kwamen ter hoogte van het Gulden Hoofd, zagen zij daar midden op de straat wel 20 soldaten staan die met elkaar stonden te twisten, de getrokken degens in de hand. Zij liepen hen voorbij en zeiden dat ze naar huis moesten gaan en hun gemak houden. De soldaten kwamen naar hen toe en Henrick hield hen de rondestok voor om ze terug te sturen maar ze probeerden die van hem af te pakken. Getuige ging daarna naar de wachters om hulp te halen. Toen getuige met de wachters weer terugging, kwamen de soldaten hen bij de Seylemaekerssteeg tegemoet, eerst drie daarna vier. De wacht heeft tenslotte vijf soldaten meegenomen naar binnen en de onwilligen werden geslagen, maar niemand bloedde.

Nr. 70	FOLIO: 28	DATUM: 16 juni 1619
--------	-----------	---------------------

Jan Claeszen, oud ongeveer 48 jaar, verklaart onder ede dat hij 's nachts ook de wacht in de "camer" heeft gehad en dat zoals gewoonlijk Henrick Hermszen en Rijck Lubbertsz omstreeks elf uur op hun ronde zijn gegaan, waarbij Arian Janszen hen gezelschap hield. Na enige tijd kwam Arian terug bij de camer om te melden dat de wachters in nood waren en om hulp vroegen; er zijn met Arian meegegaan: Albert Jansen, Lubbert Backer, Albert Claeszen uit Amsterdam en Gerrit Lasman die ter hoogte van de Gheert Venensteeg bij de ronde kwamen en hun collega's ontzet hebben. De soldaten die hen achtervolgden, wel vijf, hebben zij meegenomen en naar de camer gebracht waar zij op last van de burgemeester tot aan de dag werden bewaard.

Nr. 71	FOLIO: 28	DATUM: 16 juni 1619
--------	-----------	---------------------

Albert Jansen, oud 44 jaar, verklaart onder ede dat hij afgelopen nacht ook wacht had in de camer; de ronde met Henrick Hermszen en Rijck Lubbertsz is tussen 10 en 11 uur uitgegaan, vergezeld door Arian Janszen. Korte tijd later kwam Arian terug om te zeggen dat de ronde in nood was met de soldaten op de Oudestraat bij de Buitenkerk, zij hadden de rondestok van Henrick vast en getuige stuurde Lubbert Backer, Albert Claeszen uit Amsterdam en Gerrijt Lasman met Arian mee om de wacht te helpen ontzetten. Bij de Gheert Veenensteeg stonden de wachters en de soldaten tegenover elkaar, het geweer in de hand, en toen zij de situatie onder de duim hadden, hebben zij vijf soldaten naar het wachthuis gebracht waar zij tot de volgende ochtend op last van de burgemeester werden vastgehouden. Die soldaten die weigerden mee te gaan hebben enige slagen of stoten gekregen, maar er werd niemand tot bloedens toe gewond.

Nr. 72	FOLIO: 28v	DATUM: 16 juni 1619
--------	------------	---------------------

Jan Frerix , oud ongeveer 30 jaar, heeft onder ede verklaard dat hij vannacht ook wacht had en dat de ronde tussen 10 en 11 uur voor middernacht is uitgegaan, in gezelschap van Arian Janszen die voor zijn plezier meeging. Korte tijd later kwam deze terug om te zeggen dat de ronde in de problemen was bij de Buitenkerk. De wachters gingen er heen en ter hoogte van de Geert Veenen steeg kwamen zij drie of vier soldaten tegen die de ronde gevolgd waren; zij werden meegenomen naar de camer tot de volgende ochtend.

Nr. 73	FOLIO: 29	DATUM: 16 juni 1619
--------	-----------	---------------------

Jan Backer, veerschipper, oud 57 jaar, heeft onder ede verklaard dat hij afgelopen nacht ook wacht liep en dat de ronde tussen 10 en 11 uur vertrokken is. De wacht werd door Arian korte tijd later geïnformeerd dat de ronde in nood was. Daarop zijn zij uitgegaan om de ronde te ontzetten, die zij ter hoogte van de Geert Veenen steeg tegenkwamen. Vijf soldaten die de ronde achtervolgden, werden meegenomen naar de camer van de wacht.

Nr. 74	FOLIO: 29	DATUM: 16 juni 1619
--------	-----------	---------------------

Lubbert Janszen, oud ongeveer 50 jaar, verklaart onder ede dat hij afgelopen nacht ook wacht liep en dat de ronde iets na 10 uur is vertrokken. Korte tijd later kwam het bericht via Arian Janszen dat de ronde in nood was; enige wachters zijn erheen gegaan, waaronder getuige, en zij kwamen hen tegen bij het Marktsteegje. Er waren vijf soldaten bij die door hen naar de camer gebracht werden, waar zij tot de volgende dag vastgehouden werden.

Nr. 75	FOLIO: 29v	DATUM: 16 juni 1619
--------	------------	---------------------

Derck Henricksz, oud ongeveer 35 jaar, heeft onder ede verklaard dat hij deze nacht ook wachtdienst had en dat de ronde tussen 10 en 11 uur is uitgegaan. Korte tijd later kreeg de wacht de boodschap via Arian Janszen dat ze in de problemen waren gekomen. Enige van de wachters zijn erheen gegaan; getuige met Lubbert Janszen hebben bij het Marktsteegje de wachters gevonden met vijf soldaten, die zij meegenomen hebben naar de camer.

Nr. 76	FOLIO: 29v	DATUM: 21 juni 1619
--------	------------	---------------------

Hendrick Harmsz, oud 36 jaar, verklaart onder ede dat degene door wiens voorspraak hij zijn rondestok weer terug heeft gekregen, de korporaal was die naar de wacht is gebracht. Daar verklaarde deze dat de andere soldaten toen de ronde werd voortgezet, hen alleen zijn nagelopen om hen weer terug te halen. Getuige had wel gezien dat de korporaal een van de laatste was die hen nu achterna kwam.

Getuige weet niet of genoemde korporaal enigszins de oorzaak van de ruzie en overlast heeft toegelicht, maar meer dat hij voor zijn eigen vrijlating heeft gesproken.

Nr. 77	FOLIO: 30	DATUM: 30 juni 1619
--------	-----------	---------------------

Jacob Vos heeft onder ede verklaard dat hij gisteren avond omstreeks half negen thuis zat, recht tegenover de deur van Willem Trompetter. Hij heeft gezien dat Willem midden in de Hofstraat voor zijn deur zijn geweer heeft leeg geschoten en toen getuige geroep hoorde op straat is hij naar buiten gegaan en vernam daar dat twee kinderen waren aangeschoten.

Pieter Jorissen verklaart dat hij gisteren avond omstreeks half negen in zijn huis stond te werken en door het raam heeft gezien dat Willem Trompetter, komend uit de Speldenmakerssteeg, zijn geweer van de schouder heeft genomen en de haan heeft overgehaald; omdat hij langs het huis van getuige verder liep heeft getuige niet meer kunnen zien, maar hij heeft wel gehoord dat er schoten gelost werden en er was gekrijs van burenen. Het betrof twee kinderen, waarvan de een even later gewond neerviel. Gerbrant Janszen, oud ongeveer 23 jaar, verklaart onder ede dat Willem Trompetter gisteravond naar huis ging, zijn geweer in een holster dragend. Toen hij voorbij het huis van getuige was, hoorde deze dat er geschoten werd waarbij het ongeluk gebeurde dat hij zelf heeft gezien. Lenert Janszen, oud ongeveer 40 jaar, verklaart onder ede dat hij de schoten wel gehoord heeft maar niet heeft gezien, omdat hij in huis zat.

Jennegen Vos, vrouw van Henrick Wybrant, heeft onder ede verklaard dat zij gisteravond omstreeks half negen met de vrouw van Tijs Janszen door de Hofstraat liep en toen ze bij het achterhuis van Arent Stevensen kwamen, hebben zij gezien dat Willem Trompetter bij zijn deur midden op straat zijn geweer pakte en in de lucht schoot. Getuige zei tegen de vrouw van Tijs dat Willem zin had om te schieten, als het op mij is, dan ben ik deze keer vrij. Getuige heeft daarna gezien dat het geweer uit zijn hand viel alsof iemand tegen zijn arm sloeg. Bij het vallen ging het geweer af waardoor twee kinderen geraakt werden; dat wisten ze pas toen er geroep en toeloop van mensen was.

Jennegen Jansz, de vrouw van Tijs Janszen, verklaart onder ede dat ze de vlam gezien heeft van het schieten, niet wetende op wie of wat er geschoten werd, want ze droeg een pot met melk waar ze op moest letten om niet te morsen.

Nr. 78	FOLIO: 31	DATUM: 5 november 1619
--------	-----------	------------------------

Henrick Janszen, oud ongeveer 34 jaar, heeft onder ede verklaard dat hij op maandag 18 oktober 's avonds omstreeks zeven uur op het achterplaatsje van Laurens Backer stond, waar hij door een Engelsman Jan Grot geroepen was. Hij heeft daar gezien dat er meer dan vijftig mensen, zowel mannen als vrouwen, in het huis van Andries Cuijpers in de Hofstraat waren. Hij heeft ook gehoord dat er in dat huis luid gelezen of gepredikt werd; hij zag dat er boven in het huis licht was en dat er een kaars stond in de achterkeuken bij de gang. Hij kende niemand van degenen die er naar binnen waren gegaan, maar het was ook donker. Hij meldt ook dat de Engelsman tegen hem zei dat hij er over dacht het bij de burgemeester aan te geven, zodat deze hem twee dienaren mocht geven om te onderzoeken wat voor volk in Cuijpers huis was.

Jan Berentsen, oud ongeveer 40 jaar, verklaart onder ede dat hij op 18 oktober 's avonds tussen 7 en 8 uur voor de deur van Laurens Backer heeft gestaan en gezien heeft dat in het huis van Andries Cuijper op de Oudestraat wel 14 of 15 personen naar binnen gingen, meest vrouwen en vrijsters met zijn tweeën of met drie; hij kende er niemand van.

Nr. 79	FOLIO: 31v	DATUM: 5 november 1619
--------	------------	------------------------

Henrick Jacobsz, oud 24 jaar, verklaart onder ede dat hij op 18 oktober op de Oudestraat liep om ongeveer zes of half zeven 's avonds en dat hij gezien heeft dat in het huis van Andries Cuijpers in de Oudestraat wel ongeveer dertig of veertig mensen naar binnen gingen, zowel mannen als vrouwen. Getuige die door de Morrensteeg liep, heeft ook gezien dat in de Hofstraat enige mensen het huis van Cuijpers binnen gingen, ook de achterburen, n.l. drie vrouwen uit één huis dat uitkomt tegenover de

achterdeur van Cuijpers, die tegen elkaar zeiden dat ze wilden kijken of die mensen daar naar binnen gingen. Getuige heeft verder ook gezien dat Jacob Speldemaker (dat weet getuige zeker) daar naar binnen is gegaan; voor het overige heeft hij niemand herkent omdat het al donker was.

Nr. 80	FOLIO:	31v	DATUM:	5 november 1619
--------	--------	-----	--------	-----------------

Coert Jacobsen, kassier, oud ongeveer 20 jaar, verklaart onder ede dat hij op 18 oktober omstreeks half zeven in de Hofstraat liep met zijn moeder en daar gezien heeft dat achterin het huis van Andries Cuijper wel tien of twaalf personen, zowel mannen als vrouwen, met hoycken en schorten op het hoofd naar binnen gingen en toen hij in de Morrensteeg kwam, liepen hem nog veel meer vrouwen tegemoet die ook het huis van Cuijpers ingingen. Hij meent gezien te hebben dat de zoon van Geertje Bubbolts, die uit zijn moeders huis kwam en een leren wambuis droeg, daar naar binnen is gegaan; verder heeft getuige niemand anders herkend.

Nr. 81	FOLIO:	32	DATUM:	4 augustus 1620
--------	--------	----	--------	-----------------

Lambert Albertsz, 29 jaar oud, gemeensman van deze stad, verklaart onder ede dat Jan Janszen Smith ongeveer drie maanden geleden voor de deur van Jan Sluyters de brouwer op straat tegen hem, getuige, en Jan Albertsz gezegd heeft dat zij mede in de stad Kampen waren, dat zij de privileges en gerechtigheden van de stad behoorlijk in acht namen en dat zij evenwel met alle anderen degenen waren die ze teniet deden.

Nr. 82	FOLIO:	32v	DATUM:	4 augustus 1620
--------	--------	-----	--------	-----------------

Jan Alberts, oud ongeveer 36 jaar, verklaart als gemeensman onder ede dat hij en Lambert Alberts ongeveer negen of tien weken geleden met Jan Janszen Smith op straat in gesprek zijn geweest bij de deur van brouwer Jan Sluyter. Toen hij, op straat komend, tegen Jan Janszen (die toen al woorden had met Lambert Alberts) zei "buurman, is het te onderg ...(?)", dat Jan toen tegen hem zei dat hij óók voor dat volk was en dat men zulke mensen uit de wacht zette en de schelmen en dieven er weer in bracht. Als je voorstander van de burgerij bent, dan ben je ieder keer verderver van de stad Kampen.

Nr. 83	FOLIO:	32v	DATUM:	12 augustus 1620
--------	--------	-----	--------	------------------

Jan Sanger, wonend op het Eiland, oud 55 jaar, verklaart dat hij een kwart jaar geleden met Jan Alberts bij Jan Sluyter thuis is geweest en dat Jan Alberts van Jan Sluyter wat geld kreeg van een koe die getuige van Jan Alberts had gekocht. Getuige heeft daar wel gehoord dat Jan Janszen Smith tegen Jan Alberts opmerkingen maakte over het waken, die hij eigenlijk niet onthouden heeft. Jan Alberts antwoordde daarop dat het hem niet betrof, hij moest maar naar de heren gaan. Jan Smith reageerde weer en zei dat men meenslieden uit de gezworen gemeente had gezet die er wel 33 of 34 jaar in hadden gezeten, terwijl men er onbekwamen weer had ingezet.

Nr. 84	FOLIO:	33	DATUM:	14 augustus 1620
--------	--------	----	--------	------------------

Jan van der Hoeve, oud tussen de 33 en 34 jaar, verklaart onder ede dat gisterenavond omstreeks zeven uur toen het poortklokje luidde, bij hem thuis op de Clootbaan gespeeld hebben Jan van Aecken, een soldaat van de compagnie onder kapitein van oom Kees en Jeroen Beniers om een mengele voor elkaar te betalen. Na spelen heeft Jan van Aecken aan Jeroen gevraagd hoe vaak hij gewonnen had en dat was vier maal. Jan zei weer dat het niet meer dan drie maal was waarop zij de lepels [*slaghout*] buiten hadden gesmeten; Jan van Aecken is naar buiten gegaan en Jeroen bleef op de klootbaan en ze hadden veel woorden met elkaar, waarbij het woord "hondsvod" viel. Toen pakte Jeroen zijn mes en ging naar Jeroen toe; deze zei, toen hij het mes zag, dat hij er klaar voor was. Getuige kwam tussen beide om hen van elkaar te scheiden. Jeroen werd omgestoten en toen hij

opstond bleek hij gewond te zijn zonder te weten hoe dat gekomen was. Hij verklaart dat het gezelschap wel 18 of 19 kannen Elburger bier gedronken had.

Nr. 85	FOLIO:	33v	DATUM:	14 augustus 1620
--------	--------	-----	--------	------------------

Isack Michiels, oud ongeveer 26 jaar, verklaart onder ede dat hij gisteren bij Jan van der Hoeve in de herberg is geweest, waar hij met Berent Hermansz 's middags omstreeks twee uur naar de kloodbaan is gegaan. Daar waren aan het spelen Jan van Aecken, een korporaal van de Hees compagnie met een kameraad, die ophielden met spelen toen zij aankwamen. De korporaal bleef bij hen in het gelag; anderhalf uur later kwam Jeroen Beniers, nuchter, bij het gelag, want er was afgesproken dat ze zouden spelen om een biertje. Getuige meldt dat Jan van Aecken tegen Jeroen gezegd had dat ze konden spelen om een mengele [*bier*]; hierna vroeg de korporaal hoe vaak hij gewonnen had bij het spelen. Jeroen zei vier maal, maar volgens de korporaal was het drie maal. Getuige heeft niets meer gehoord en geen messen gezien, maar het is mogelijk dat ze gevochten hebben. Getuige heeft met ander gezelschap buiten de kloodbaan zitten drinken en heeft geen informatie meer.

Nr. 86	FOLIO:	34	DATUM:	14 augustus 1620
--------	--------	----	--------	------------------

Berent Hermens, oud ongeveer 25 jaar, verklaart onder ede dat hij gisterenmiddag met Isack Michiels bij Jan van der Hoeve is geweest om iets te drinken en dat Jan van Aecken bij hen kwam zitten. Een uur later kwam Jeroen Beniers en zij hebben om een biertje op de kloodbaan gespeeld. Toen Jeroen en Jan die afspraak na wilden komen, is getuige met Isack en mr Roeloff Barbier buiten de kloodbaan op een bankje gaan zitten drinken, zodat zij van de ruzie niets weten; alleen dat Jeroen bij hen kwam en zei: "Isack, Isack ", hem bij de hals pakte en samen neerzegen.

Nr. 87	FOLIO:	34v	DATUM:	14 augustus 1920
--------	--------	-----	--------	------------------

Mr Roeloff Meyer, chirurgijn, oud ongeveer 28 jaar, heeft onder ede verklaard dat hij gisterenmiddag om vijf uur geweest is bij Jan van der Hoeve, waar hij Berent Hermens, Isack Michiels, Jeroen Beniers die daar dood gebleven is en Jan van Aecken, korporaal van de compagnie van oom Kees zag en nog een bombazijnwerker die samen, toen hij in de herberg kwam, op de kloodbaan aan het spelen waren. Zij wilden dat hij, die alleen maar een biertje kwam drinken, bij hen kwam zitten, wat hij ook deed; er werd een kan gedronken. Na het gelag heeft de korporaal Jan van Aecken tegen Jeroen gezegd "laten we spelen om een mengele voor elkaar." Jeroen zei dat hij niet mocht spelen en de korporaal zei weer: een spel of twee. Tijdens het spelen kregen ze woorden met elkaar, Jeroen hield vol dat hij vier keer had gewonnen en de korporaal dacht dat het er maar drie waren. Zij begonnen elkaar uit te maken voor leugenaar en beiden trokken de messen, zonder dat getuige gezien heeft wie er begon. Jeroen die gewond was ging bij een ander gezelschap buiten de kloodbaan zitten drinken en terwijl hij zijn wambuis optrok, zei hij dat hij gewond was. Tenslotte verklaarde getuige dat toen hij voor het eerst bij het gelag kwam, zij al 14 of 15 kannen hadden gedronken.

Nr. 88	FOLIO:	35	DATUM:	22 februari 1621
--------	--------	----	--------	------------------

Joannes Conradi, gemeensman, verklaart onder ede dat hij op 17 februari op zaterdagavond in het Raadhuis wacht gehad heeft en op straat voor het Raadhuis Hermen Backer, Arrien Veerschipper en nog veel anderen gezien heeft die hij zich nu niet herinnert. Verder meldt hij dat op last van de burgemeester aan de burgers en diegenen die buiten het Raadhuis waren, gezegd werd dat iedereen van de straat weg moest gaan naar huis. Hermen Backer heeft horen zeggen dat er burgers boven waren die men liever kwijt was, want men wilde graag met elkaar eten. Verder heeft hij horen zeggen onder het volk waar Arrien Veerschipper bij was, zonder dat hij weet of het wel de stem van Arrien was, dat zij ook wel konden schilderen zoals de wacht, al zouden ze de hele nacht moeten schilderen.

Nr. 89	FOLIO:	35v	DATUM:	22 februari 1621
--------	--------	-----	--------	------------------

Mr Hans Smith, oud 36 jaar, heeft onder ede verklaard dat hij afgelopen zaterdagavond op het Raadhuis de wacht gehad heeft en dat hij daar veel volk op straat heeft gezien, waaronder een veerschipper, een lange man die Arrien heette; deze riep met nog anderen dat de burgers door de heren ontboden moesten worden om ze vrij te laten en dat tegelijkertijd aanwezig waren een wolwever wonend boven Hermen Kistemaecker, met Hermen zelf en ook Herman Backer die zei tegen de burgemeester Wegenwaert dat hij daar ging rondlopen tussen de mensen omdat hij op zijn zwager wachtte, want hij meende dat deze zou vragen om met hen te eten en dat het niet geoorloofd was de burgers bij avond uit hun huizen te halen. Getuige meldt verder dat hij ook voor het Raadhuis heeft gezien Frerijck Kistemaecker, Andries Kuijper en enkele anderen van wie hij de naam niet meer weet.

Nr. 90	FOLIO:	36	DATUM:	22 februari 1621
--------	--------	----	--------	------------------

Jochum Jochums, oud 40 jaar, verklaart onder ede dat hij op zaterdagavond 17 februari wacht had op het Raadhuis en voor het Raadhuis onder de Clocke op straat gezien heeft Arrien Karveelschipper, Hermen Backer en nog meer anderen die hij niet kent en niet heeft kunnen herkennen, ook omdat het avond was en het volk door elkaar liep. Hij heeft Hermen Backer horen zeggen, (toen burgemeester Wegewaert als kapitein van de wacht het volk toesprak en vroeg wat ze daar te doen hadden en ze naar huis stuurde), dat hij wilde dat de heren de mannen die boven waren wilden laten gaan. De hopman antwoordde hem hierop dat als de heren de burgers met recht hadden laten halen, dat kon hij hen ook met recht laten gaan. En Arien had geantwoord dat zij eigenlijk wilden dat het nu tijd was daarvoor en dergelijke woorden hoorde hij ook van veel anderen, maar heeft ze niet gekend.

Nr. 91	FOLIO:	36v	DATUM:	27 februari 1621
--------	--------	-----	--------	------------------

Frerijck Jacobs, korporaal van het Vrije Roth, oud ongeveer 60 jaar, verklaart onder ede dat hij zaterdagavond 17 februari de wacht had achter het Raadhuis en toen het volk verzameld was voor het Raadhuis met de burgemeester en kapitein Wegewaert, op straat voor het stadhuis, kwam de hopman die tegen de burgers gezegd heeft dat ze naar huis moesten gaan. Hij heeft toen iemand die hij niet kende horen zeggen dat ze niet weg wilden gaan, zolang de mannen niet uit het stadhuis kwamen, ook al zou er huis aan huis worden aangeklopt. Getuige zei bij zijn eed nog dat hij de mensen gezien noch gekend heeft omdat hij het niet goed kon zien.

vanaf folio 37: blanco

NAMEN VAN PERSONEN IN RAK 16

(verwijzing naar de bladzijden vet en naar de rubrieken normaal)

A

Aecken, Jan van: 84, **18**; 85, **19**; 86, **19**; 87, **19**
Aeltsz, Henrick: 33, **8**; 34, **8**; 35, **8**; 36, **9**
Aertsz, Peter: 42, **10**
Albartsz, Egbert: 5, **2**; 6, **2**
Albertsz, Jan: 81, **18**; 82, **18**; 83, **18**
Albertsz, Lambert: 81, **18**, 82, **18**
Andries mr: 24, **6**; 25, **6**
Andries, Toenisgen: 40, **9**
Andriesz, Magnus: 37, **9**; 38, **9**; 39, **9**; 46, **11**; 47, **11**
Andriesz, Rijck: 37, **9**; 39, **9**
Arens, Thonis: 31, **8**
Arentsz, Evert: 4, **1**
Arentsz, Henrick: 32, **8**
Arentsz, Thomas: 12, **3**; 13, **3**; 14, **3**

B

Backer, Gerrit: 10, **3**; 52, **12**; 53, **12**; 54, **12**; 55, **13**;
7, **2**; 9, **2**
Backer, Hermen: 88, **19**, 89, **20**; 90, **20**
Backer, Jan: 73, **16**
Backer, Jurrien: 18, **4**
Backer, Laurens: 78, **17**
Backer, Lubbert: 70, **15**; 71, **16**
Bal, Wolter H.: 50, **11**
Barbier, mr Roeloff: 86, **19**
Beent, Arent: 44, **10**
Beniers, Jeroen: 84, **18**; 85, **19**; 86, **19**; 87, **19**
Berents, Geesken: 39, **9**
Berentsen, Jan: 78, **17**
Berentsz, Berent: 39, **9**
Berentsz, Jacob: 50, **11**
Besze, Besze: 31, **8**
Boem, Herman: 3, **1**
Brant, Arent: 53, **12**
Braser, Lambert: 5, **2**; 6, **2**
Bubbolts, Geert: 80, **18**
Bucke, Berent te: 42, **10**
Budde, Berent: 38, **9**
Bunt, Arent: 56, **13**

C

Caell, Henrick: 4, **1**
Claesen, Herman: 1, **1**
Claesz, Albart: 43, **10**; 44, **10**, 70, **15**; 71, **16**
Claesz, mr Engbert: 27, **6**
Claeszen, Jan: 70, **15**
Clase, Engbert: 26, **6**

Conradi, Johannes: 88, **19**
Coopsz, Henrick: 57, **13**
Cornelisz, Isebrant: 10, **2**; 7, **2**; 8, **2**
Cuijpers, Andries: 78, **17**; 79, **17**, 80, **18**

D

Dercksen, Berent: 18, **4**, 33, **8**
Dercksz, Egbert: 46, **11**; 47, **11**
Dercksz, Gisbert: 9, **2**
Dercksz, Henrick: 40, **9**; 41, **10**
Dercksz, Herman: 22, **5**
Dercksz, Jan: 19, **4**; 20, **5**; 21, **5**
Dercksz, Willem: 30, **7**; 5, **2**

E

Egbertsz, Egbert: 64, **14**, 65, **14**
Egbertz, Willem: 4, **1**
Essenberg, mr: 29, **7**
Eyckelboem, Engelbert: 11, **3**

F

Foppens, Clement: 61, **14**, 63, **14**; 64, **14**
Frantsz, Hubert: 17, **4**, 18, **4**
Frantsz, Jacob: 20, **5**
Frerix, Jan: 72, **16**

G

Geerlichsz, Johan: 51, **12**
Gerritsz, mr Albart: 15, **4**
Gheertsz, Willem: 59, **13**
Gheritsz, Jan: 64, **14**
Giseler, Henrick: 52, **12**; 53, **12**; 54, **12**; 55, **13**; 56,
13, 57, **13**; 58, **13**; 59, **13**
Glasemaker, Huigo: 52, **12**, 59, **13**
Grijn, Derck: 31, **8**
Grot, Jan: 78, **17**

H

Haemsz, mr Roeloff: 60, **13**
Ham, Warner vd: 63, **14**
Haninck, Reyner B.: 7, **2**, 9, **2**, 8, **2**
Harmsz, Henrick: 68, **15**, 76, **16**
Harst, Johan van: 12, **3**; 13, **3**; 14, **3**, 15, **4**
Henricksz, Berent: 6, **2**
Henricksz, Derck: 75, **16**
Henricksz, Griete: 41, **10**
Henricksz, Herman: 27, **6**

Henricksz, Johan: 50, **11**
Henricksz, Lambert: 29, **7**; 31, **8**
Henricksz, Magdalene: 39, **9**
Henricksz, Willem: 36, **9**; 4, **1**
Herbertsz, Aert: 30, **7**
Hermans, Alyt: 33, **8**, 34, **8**
Hermans, Johan: 5, **2**
Hermansz, Berent: 85, **19**
Hermansz, Francke: 10, **2**, **3**; 11, **3**
Hermansz, Johan: 28, **6**; 6, **2**
Hermansz, Wolter: 50, **12**
Hermens, Berent: 86, **19**; 87, **19**
Hermszen, Henrick: 67, **15**; 70, **15**, 69, **15**
Hesselsz, Peter: 28, **7**
Hillebrantsz, Melis: 50, **11**
Hoe, Lennaert: 29, **7**
Hoefsmit, mr Gisbert: 27, **6**
Hoeve, Jan vd: 84, **18**; 85, **19**
Huberts, Peter: 2, **1**
Hubertzen, Gerrit: 28, **6**
Hubertzen, **1**
Hubertzen, Peter: 1, **1**; 3.

J

Jacobsen, Coert: 80, **18**
Jacobsen, David: 3, **1**
Jacobsz, Berent: 21, **5**
Jacobsz, Claes: 48, **11**
Jacobsz, Henrick: 79, **17**
Jancken, Frerick: 2, **1**, 91, **20**
Jancszen, Claes: 28, **6**
Jans, Claesgen: 31, **8**
Jans, Derckgen: 38, **9**
Jansen, Albert: 70, **15**; 71, **16**
Jansz, Andries: 40, **9**
Jansz, Arian: 67, **15**; 68, **15**; 69, **15**, 72, **16**; 75, **16**
Jansz, Derck: 10, **3**; 11, **3**; 37, **9**; 38, **9**
Jansz, Evert: 32, **8**
Jansz, Gerrit: 12, **3**; 13, **3**; 14, **3**; 15, **4**; 5, **2**; 6, **2**
Jansz, Goij: 50, **11**
Jansz, Henrick: 5, **2**, 78, **17**
Jansz, Jennegen: 77, **17**
Jansz, Johan: 25, **6**; 51, **12**
Jansz, Joost: 45, **10**
Jansz, Lambert: 51, **12**
Jansz, Reyner: 52, **12**
Jansz, Wycher: 16, **4**
Jansz, Albart: 42, **10**
Janszen, Gerbrant: 77, **17**
Janszen, Lenert: 77, **17**
Janszen, Lubbert: 74, **16**; 75, **16**
Janszen, Tijs: 77, **17**
Janz, Gerrit: 16, **4**
Jelisz, Johan: 43, **10**, 44, **10**
JJeltisz, Symon: 66, **14**
Joachimsz, mr Michiel: 7, **2**; 8, **2**
Jochums, Jochum: 90, **20**
Jooopen, Henrick: 16, **4**, 17, **4**
Jorckx, Trijne: 31, **8**

Jorissen, Pieter: 77, **17**

K

Karveelschipper, Arrien: 90, **20**
Kersemaker, Lambert: 29, **7**; 30, **7**
Kistemaecker, Frerijck: 89, **20**
Kistemaecker, Hermen: 89, **20**
Knecht, Jan: 41, **10**
Kuijper, Andries: 89, **20**

L

Lambertsz, Albart: 11, **3**
Lambertsz, Johan: 29, **7**
Lappemaker, Claes: 22, **5**
Lasman, Gerrit: 70, **15**
Leckerbetgen: 1, **1**
Leckerbetgen, Herman 3, **1**
Lip, Herman: 34, **8**; 35, **8**
Louwes, Johan: 17, **4**, 53, **12**; 54, **12**, 56, **13**
Lubbertsz, Rijck: 58, **13**; 67, **15**; 68, **15**; 69, **15**, 70, **15**

M

Magnus, Clas: 54, **12**
Meyer, Henrick: 11, **3**
Meyer, mr Roeloff: 87, **19**
Michiels, Isack: 85, **19**; 86, **19**; 87, **19**
Moeckx, Peter: 26, **6**
mr Andries: 26, **6**
Muller, Zyart: 29, **7**

N

Nuttelen, Berent van: 19, **4**; 20, **5**

O

Ostende, Thomas van: 12, **3**; 13, **3**; 14, **3**; 15, **4**

P

Petersz, Cornelis: 32, **8**
Petersz, Jacob: 22, **5**; 23, **5**; 46, **11**; 47, **11**
Plettenburch, Luitgen: 43, **10**, 44, **10**

R

Reynersz, Albart: 55, **13**
Reynersz, Lambert: 3, **1**
Ridder, Niclaes: 23, **5**
Roloffsz, **8**
Roloffsz, Henrickgen: 35, **8**
Roloffsz, Martin: 34, **8**
Rynckhouwer, Griete: 2, **1**

S

Sanger, Jan: 83, **18**
Schoele, Coert G. van: 46, **11**; 47, **11**
Schoele, Goessen van: 26, **6**; 27, **6**
Sluyters, Jan: 81, **18**, 83, **18**
Smith, Jan J.: 81, **18**; 83, **18**
Smith, mr Hans: 89, **20**
Speldemaker, Claes: 48, **11**
Speldemaker, Jacob: 79, **18**
Stevensen, Arent: 77, **17**
Straetgen, Andries: 31, **8**
Swolle, Johan van: 19, **4**

T

Thonisz, Willem: 49, **11**
Thonisz, Wolter: 32, **8**
Tijssen, Johan: 42, **10**
Touwslager, Gerrit: 65, **14**
Trompetter, Jan: 63, **14**; 64, **14**; 65, **14**

Trompetter, Willem: 77, **17**

V

Veene, Johan: 52, **12**
Veenen, Gheert: 68, **15**
Veerschipper, Arrien: 88, **19**
Vos, Jacob: 77, **17**
Vos, Jennegen: 77, **17**

W

Wackbunders, Claes: 7, **2**, 8, **2**
Wedde, Hans: 24, **6**
Weertsz, Derck opte: 19, **4**
Wegenwaert burgemeester: 89, **20**
Wilde, Claes de: 40, **9**
Wullewever, Jurrien de: 60, **13**
Wybrant, Henrick: 77, **17**
Wychertsz, Frans: 11, **3**